

Деякі аспекти узгодження українського митного законодавства з кіотською конвенцією

*Бражник Н.М., студент гр. Ю-04 юридичного факультету СумДУ
Науковий керівник – Денисенко С.М., викладач кафедри права СумДУ*

На даний час, одним з найважливіших напрямків у сфері зовнішньоекономічної діяльності більшості держав, у тому числі й України, є реалізація на практиці митними органами принципів і правил Світової організації торгівлі й угод в галузі гармонізації заходів митного регулювання зокрема відповідно до Міжнародної конвенції про спрощення й гармонізацію митних процедур (Кіотська конвенція 1974р.).

Митне регулювання на практиці являє собою трудомісткий процес, що базується на двох взаємозалежних типах митних операцій: які безпосередньо впливають на розмір фактичного мита, що сплачується, і не впливають на величину мита, що сплачується, але здатних створити додаткові бар'єри на шляху міжнародного руху товарів. Часто митні операції, що не впливають на величину митного тарифу, називають ще митними процедурами або формальностями. Вони можуть перетворитися в додаткові бар'єри в міжнародній торгівлі, якщо перевищують нормальні загальноприйняті норми, і затримують митне оформлення, а також дають можливість довільного тлумачення й застосування всіх митних формальностей. До таких процедур і формальностей як правило відносять наступні: правила прийняття товарів до митного контролю та митного оформлення; місце виконання митних формальностей; правила зберігання товарів, призначених для митного оформлення; режим транспортних засобів і транзиту; взаємини митних органів з особами, що переміщують товар; правила оскарження дій митних органів і т.д. .

У силу того, що розглянуті митні процедури й формальності можуть виступати в якості штучно створюваних торговельних бар'єрів, їх спрощенню й уніфікації на даний час приділяється велика увага в процесі багатостороннього міжнародного торговельного співробітництва. Основним міжнародно-правовим документом у цій області є Міжнародна конвенція про спрощення й гармонізацію митних процедур (укладена 18 травня 1973 року у м. Кіото, набула чинності 25 вересня 1974 року). Кіотська конвенція розроблена та прийнята з метою гармонізації та спрощення митних процедур, скорочення кількості необхідних для митного оформлення документів, сприяння розвитку міжнародної торгівлі, впровадження митних принципів сформованих у ГАТТ (1994 року) та угодах Світової Організації Торгівлі, що стосуються митної справи.

Все це повинне полегшити ведення міжнародної торгівлі й гармонізувати митні формальності, застосовувані в різних країнах. Текст Кіотської конвенції містить загальний опис характеру й структур зобов'язань учасників Конвенції.

Загальний принцип Кіотської конвенції можна сформулювати в такий спосіб: сприяння розвитку зовнішньої торгівлі без шкоди для ефективності митного контролю.

В одній фразі сполучені два конфліктних положення, тому що повне сприяння розвитку зовнішньої торгівлі припускає скасування всіх обмежень - це просто «зелений коридор» на ввіз і вивіз товарів. Але з врахуванням певних торговельних бар'єрів, передбачених зовнішньоторговельними правилами, Кіотська конвенція вимагає від держав-учасниць такого митного адміністрування, що було б не зайво обтяжним, а максимально зручним для перевізників, імпортерів і експортерів без шкоди для ефективності митного контролю. Певні незручності для несумлінних осіб, звичайно, не виключаються.

Основними принципами побудови національного митного законодавства для країн, що приєднуються до даної конвенції, є:

Перше - це вибірковість митного контролю на основі аналізу й керування ризиками. Іншими словами, перевіряти треба там і тоді, де є ризик порушення митного законодавства, а не тотально всіх підряд. Ступінь митного контролю повинна залежати від ступеня ризику.

Друге - це широке використання в рамках митного контролю принципу проведення контролю після випуску товарів. Тобто випускати товари заявника, а потім, при необхідності, протягом якогось періоду часу перевіряти, запитувати додаткові відомості. При цьому імпортер не буде мати незручностей та зайвих фінансових витрат, пов'язаних із простим транспортних засобів та зберіганням товарів на митних терміналах. Це також електронне декларування й використання в митному діловодстві новітніх інформаційних технологій, які істотно будуть прискорювати ці процеси.

Третє - диференційований підхід безпосередньо при митному оформленні. Зокрема, впровадження найпростіших правил проведення митного оформлення для осіб, що завоювали до себе довіру сумлінною поведінкою, відсутністю порушень протягом певного періоду часу й т.д.

Також необхідними умовами для приєднання до вищевказаної Конвенції є: співробітництво між бізнесом і державою; ефективна система оскарження можливих конфліктів між бізнесом і митницею; обов'язок митниці з метою сприяння бізнесу давати консультації, робити свою роботу прозорою, сповіщати про майбутні зміни в митних правилах (щоб бізнес готувався до них заздалегідь), приймати стабільні рішення.

З метою приведення митних процедур у відповідність до міжнародних стандартів та, як результат, розроблення цих процедур передбачуваними, ефективними та прозорими, Україна 5 жовтня 2006 року приєдналась до Міжнародної конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур. Це створило необхідні умови для трансформації бажання привести національне законодавство до найсучасніших норм міжнародного митного законодавства.

З приєднанням до Кіотської конвенції, Україна взяла на себе зобов'язання за три роки запровадити Стандартні правила Загального додатку, Спеціальних додатків та їх розділів, впровадити рекомендовані правила Спеціальних додатків чи їхніх розділів, а також протягом п'яти років впровадити Стандартні правила з перехідним терміном Загального додатку.

Необхідно зазначити, що українське митне законодавство загалом відповідає Кіотській конвенції. Робота по запровадженню світових стандартів митних технологій велась Державною митною службою України вже давно. Хоча існують деякі аспекти, які потрібно відпрацювати. Наприклад Митний кодекс України визначає 13 митних режимів, а в Кіотській конвенції передбачений ще один – переробка товарів для вільного обігу. Також необхідно узгодити визначення термінів декларант, випуск товарів, вантажна митна декларація, гарантії, уповноважений відправник вантажу, мито, мито та податки, вивізні мита та податки, ввізні мита та податки.

У законодавстві України також відсутні норми, які стосуються доступу митної служби до комп'ютерних баз даних суб'єктів ЗЕД. Також на даний час у нашому законодавстві відсутня практика врегулювання митних правопорушень на основі компромісу. Хоча Кіотська конвенція передбачає законодавче закріплення цих норм.

В Україні суб'єкти ЗЕД досі не мали права змінювати митний орган призначення без попереднього повідомлення і перевантажувати товари з одного транспортного засобу в інший без дозволу митного органу. Кіотська конвенція передбачає таке право.

Приєднання до цієї міжнародної угоди вимагає від України розширити перелік випадків, у яких предмети громадян можуть розміщуватись на складах митних органів, а саме запровадити норми, відповідно до яких предмети можуть розміщуватись на складах митних органів на прохання громадянина.

Конвенція надає можливість за певних умов вносити зміни до поданої декларації, а також передбачає право декларантів відкликати декларацію на товари та звернутися з проханням про застосування іншого митного режиму.

В Україні згідно зі статтею 90 Митного кодексу зміна, доповнення чи відкликання вантажно-митної декларації можуть бути здійснені з дозволу митного органу лише до моменту прийняття митним органом митної декларації до митного оформлення, що суттєво ускладнює дану митну процедуру.

Також в українському митному законодавстві на даний час достатньо не відрегульовані питання електронного декларування й використання в митному діловодстві новітніх інформаційних технологій, а також відсутня чітка регламентація порядку проведення митними органами митного контролю після випуску товарів у вільний обіг.

Разом с тим, необхідно відзначити, що на сьогодні діюче митне законодавство України повністю відповідає Кіотській конвенції в таких аспектах як спільний контроль в пунктах пропуску через державний кордон, подача, реєстрація та перевірка митної декларації, перевірка товарів з метою їх ідентифікації, строки подання декларації, організація роботи декларантів, митних складів, складів тимчасового зберігання, оформлення міжнародних поштових відправлень, супроводжуваного багажу, застосування митних забезпечень.

Взаємодія митної служби з суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності також ведеться у повній відповідності з Кіотською конвенцією.

Відповідно до ст.13 Конвенції кожна Договірна Сторона повинна запровадити прийняті нею Стандартні правила Загального додатку, Спеціальних додатків та їхніх розділів не пізніше, ніж через 36 місяців після набрання чинності такими додатками або розділами для такої Договірної Сторони. Це означає, що приєднання України до Кіотської конвенції дає можливість отримати орієнтири митної правотворчості на найближчі три роки для розвитку та удосконалення окремих митних операцій та процедур.

Зважаючи на позитивність положень Кіотської конвенції та її провідну роль у регламентації митних правовідносин, її положення доцільно використати таким чином, щоб вони посіли належне місце у новому митному законодавстві України, оскільки, як відомо, основою співвідношення норм міжнародного та національного права з цього питання є теорія, згідно з якою міжнародні стандарти переважають над нормами національного законодавства і мають бути інтегровані у внутрішньодержавні правові системи.

Література:

1. Міжнародна конвенція про спрощення й гармонізацію митних процедур // Комп'ютерна правова система «ЛИГА:ЗАКОН» інформаційно-аналітичного центру "Ліга" (м. Київ).
2. Основи торговельної політики та правила СОТ. – М.: Міжнародні відносини, 2006. – 448 с.
3. Міжнародне митне право: Підручник. -3-е видан., – К.: Вид-во «Знання», КОО, 2002. – 461 с. - (Вища освіта ХХІ століття).
4. Бакуменко Д. Кіотська митна „мода” в українському вимірі // Інформаційно-аналітичний журнал „Митниця”. - 2006. - №12(25). – с. 8-9.
5. Митний кодекс України від 11.07.02р. № 92-IV – Х.: ТОВ „Одіссей”, 2005.–200 с.

Міжнародно-правове забезпечення стабільності та безпеки суспільства : матеріали науково-теоретичної конференції викладачів, аспірантів та студ. юридичного фак-ту, м. Суми, 25 травня 2013 р. / Ред.кол.: А.М. Куліш, М.М. Бурбика, М.І. Логвиненко, В.М. Семенов, А.В. Баранова. — Суми : СумДУ, 2013. — С. 8-10.